

INTERPELLATION TILL STATSRÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2025-03-28
Besvaras senast
2025-04-11

Till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:565 Ökade resurser och kompetens för att elever med NPF ska få en likvärdig utbildning

Skolan ska enligt skollagen ge alla elever den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. En strävan ska vara att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. De elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de bedömnings- eller betygskriterier som gäller ska också ges stöd för att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser.

Nyligen publicerades en rapport som är en del av Skolverkets uppföljning av funktionshinderspolitiken, med fokus på neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF). Studien fokuserar på fyra av de vanligast förekommande neuropsykiatriska funktionsnedsättningarna: adhd, autism, Tourettes syndrom och språkstörning. Elever med NPF är en heterogen grupp med olika förutsättningar och olika behov av stöd. För en del kan det till exempel innebära utmaningar med att planera skolarbetet och att behålla uppmärksamheten eller utmaningar i samspelet med andra människor. Det kan därför finnas behov av både generella anpassningar av skolans lärmiljö och individuella stödinsatser i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Det är viktigt att poängtera att det alltid är elevens individuella förutsättningar och behov – inte eventuella diagnoser – som ska ligga till grund för skolans stödinsatser.

Rapporten visar att två av tre rektorer upplever att de saknar pengar för att ge det stöd som krävs för NPF-elever. Samtidigt anser man att lärarna behöver lära sig mer om NPF. Rektorerna anser sig inte ha råd med exempelvis anpassade lokaler, kompetensutveckling för lärare eller att kunna anställa ny personal. Mer än hälften av huvudmän och rektorer bedömer att den undervisande personalen har ett ganska eller mycket stort behov av kompetensutveckling inom NPF. Det handlar bland annat om att bemöta elever och ge stöd i undervisningen, något som infördes i lärarutbildningen 2021.

Många huvudmän uppger att de erbjudit kompetensutveckling, men de pekar på ett kontinuerligt behov på grund av personalomställning och att det kommer nya rön. Andra uppger att lärarna har god teoretisk kunskap men att det kan vara svårare att omsätta den i praktiken.

Det är allvarligt att så många rektorer inte anser sig ha tillräckliga resurser för att ge det stöd som de bedömer att eleverna behöver, trots att de har rätt till det. Brist på resurser får inte vara en anledning till att elever inte får det stöd de behöver. Lärarna har inte heller tid och verktyg att lägga upp och planera undervisningen utifrån vad som behövs. Under hösten 2024 rapporterade Sveriges Lärare att lärare står inför nedskärningar på samma nivå som under 1990-talets finanskris, alltså att nedskärningarna är de värsta på 30 år. När det gäller för- och grundskola sker nedskärningar i minst två av tre kommuner. Fyra av tio lokalföreningar uppger att flera lärare har sagts upp. Nio av tio varnar för att de inte längre kan ge eleverna den undervisning de har rätt till.

Färre barn och elever får alltså det stöd de har rätt till, och utslagningen riskerar att öka. Detta är konsekvensen när lärartätheten minskar och viktiga kringresurser försvinner. Bilden från skolan är på många sätt lik den i förskolan: I skolan försämras studieron, och i barngruppen blir det fler konflikter. Det är också vanligare med upprepad eller längre frånvaro bland elever med NPF-diagnoser eller liknande utmaningar än bland andra elever på skolorna.

Skolminister Lotta Edholms svar på detta är att skolan behöver få bättre förutsättningar att möta varje elev och att regeringen därför har tillfört drygt 2,9 miljarder kronor till skolan för 2025. Regeringen har bland annat infört ett samlat statsbidrag för personalförstärkning för att stärka skolornas förutsättningar att öka tryggheten och studieron i skolan, avlasta lärare, förbättra elevhälsan och bättre kunna möta elevernas behov av stöd. Under de kommande två åren innebär det en omfattande satsning på bland annat fler speciallärare i skolan.

Men uppenbarligen räcker inte statsbidragen till kommunernas skolor, i och med att skolor saknar flera miljarder kronor på grund av ökade kostnader och på grund av att regeringen i omgångar av höstbudgetar och vårändringsbudgetar har tilldelat kommunerna för lite i statsbidrag. Det försvårar för skolor att stärka elevhälsan, införa rätt stödinsatser i tid eller kompetensutveckla skolpersonal kring neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Skolminister Lotta Edholm hänvisar till att det är kommunerna som har huvudansvaret för att finansiera förskola och skola. Alternativet blir att höja kommunalskatten, vilket slår orättvist mot låginkomsttagare, eller att skära ned i skolorna, vilket drabbar de allra mest utsatta eleverna såsom elever med NPF-diagnoser.

Min fråga till statsrådet Lotta Edholm är:

När skolorna nu enligt flera undersökningar saknar resurser för att kunna ge elever med NPF det stöd de har rätt till, avser statsrådet och regeringen att verka för att staten tar ett större finansieringsansvar gentemot kommunerna så att alla elever oavsett behov kan få det stöd de behöver?

.....

Nadja Awad (V)

Överlämnas enligt uppdrag

Rebecca Heinemann